

דף קג.

עין משפט א.ב.

חור"מ סימן שיח סעיף א

א. השוכר רחיים מחבירו שיטחון עבור המשכיר עשרים סאה בכל חודש תמורת שכרו, והעשיר המשכיר בעל הרחיים והרי אינו צריך לטחון שם, אם יש לשוכר חטים שצריך לטחון לעצמו או לאחרים כופין השוכר^ה לטחון וליתן דמי טחינת העשרים סאה שהתחייב שזו מדת סדום היא^א, ואם אין לשוכר חטים לטחון, יכול לומר למשכיר אין לי דמים ליתן ולהחזיר לך, שהריני מוכן לטחון לך כמו שנשכרתי, ואם אתה לא צריך לחטים הטחונים מכור אותם לאחרים.

עין משפט ג.

אה"ע סימן צד סעיף ו

ה. בבית אביה נותנים לה מזונות, אלא^ב שלפי ברכת הבית ולא מזונות המספיקים לה.

ו. אם האלמנה טוענת שהיא ילדה והם ילדים ולא מיתדר לה איתם ורוצה בבית אביה, נותנים לה המספיק לה^ג וי"א דאין זו טענה אלא באשת אב ולא באמם של היתומים.

ת. מגמ' כתובות ק"ג ע"א, ורמב"ם פ"ז משכירות הלכה ח'.

ובפעמוני זהב הסתפק אם המשכיר העני דאין לו מה לטחון שחזר לאכול מחלוקת העניים, אם יכול באופן זה לתבוע לשוכר לשלם לו דמי הטחינה או לפחות יכול לבטל השכירות, דדוקא בהעשיר המשכיר וקנה לעצמו רחיים י"ל דהשוכר אומר לו תטחן בשלך ותמכור, ומהטחינה שלי תיזון כי לא היה לך לקנות רחיים, אבל במשכיר שהעני ואונסה דרחמנא הוא לא יוכל השוכר לדחותו או לא שגא. אחרי שהאריך מאוד העלה לפשוט מדברי התוס' בכתובות ק"ג ע"א והרא"ש שם דאין לחייב את השוכר ליתן דמים, דרק בביטול השכירות חיישינן לפסידא דמשכיר הואיל ואין הפסד לשוכר כי אם מניעת ריוח, אבל היכא שיש הפסד לשוכר ע"י נתינת המעות לא מחייבין ליה לפרוע מכיסו. ולענין ביטול המקח יכול המשכיר לכופו לבטל המקח ע"ש.

א. כלומר דזה לא חסר, דמה לו שיטחון למשכיר או שיטחון לאחרים הנמצאים ובאים אצלו ויקח מהם דמים ויתנם למשכיר תמורת שכרו שקבע איתו. סמ"ע ס"ק ב'.

ב. דנר לאחד נר למאה וכיוצא בזה, והוא מהטור והביאו הח"מ.

ג. טור מהרמ"ה.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוררים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ד.

אה"ע סימן צד סעיף א

א. נותנים^ד לאלמנה כסות ומדור וכלי תשמיש וכרים וכסתות ועבדים כדרך שהייתה משמשת בהם כשהיה בעלה במדה"י. וכן נותנים לה חדר מיוחד לפי כבודה. וי"א דיכולים ליתן לה מדור הבית אחר הראוי לה, אך אינה יכולה להשכיר מדור הראשון לאחרים.

עין משפט ה.

אה"ע סימן צד סעיף ה

ה. ד. אם לא היה בית לבעלה, שוכרים ונותנים לה לפי כבודה, ואם בעלה היה יותר מכובד, נותנים^ה לה לפי כבודו דעולה עמו אף לאחר מיתה.

עין משפט ו.

אה"ע סימן צד סעיף ד

ו. ג. יורשים שמכרו מדור האלמנה, לאו^ט מכירה היא.

עין משפט ז.

אה"ע סימן קיב סעיף יד

ז. יז. היו מועטים בשעת מיתה ונתרבו כגון שהוקרו הנכסים או הוזלו המזונות חוזרים הבנים ויורשים כדין מרובין^י, וי"א דאפי' עמדו בדין ופסקו עליהם דין מועטים אם הוקרו אח"כ, דין מרובין יש להם.

ד. כתובות ק"ג ע"א. וכדרך שהיתה משתמשת עם בעלה ואפי' בכלי זהב וכסף. ח"מ מהגמ'.

ה. ואע"ג דבחי בעלה היתה משתמשת בכל הבית, מ"מ עם היורשים אין זה צניעות לאשה להשתמש בכל הבית, כ"כ הח"מ.

ו. ואם ירשו ב' בתים אינם יכולים לדחותה לבית שלישי לכו"ע ורק בבית אחד גדול נחלקו, ח"מ.

ז. דזה רק מתנאי ב"ד שלא תתבזה, כ"כ הח"מ. והוא משו"ת הרשב"א מירושלמי.

ח. מהרמב"ם, והר"ן בשם הרמב"ן כתב דנותנים לה כסף והיא תטרח לשכור הבית, כ"כ הח"מ.

ט. דזה משועבד לה מחיי בעלה. אבל הבעל שנתן הדירה בחייו מתנת בריא מהני, אבל מתנת שכ"מ הוי כירושה ודדה בו האלמנה, כ"כ הח"מ.

י. שם בגמ' ק"מ בעיא דאיפשטא, ואפי' הגיעו הנכסים ליד ב"ד והעמידו אפוטרופוס עליהם ואח"כ נתרבו, חזרו לדין מרובין כ"כ הח"מ.

הגה: יח. אפי' בנכסים מועטים אם קדמו הבנים ומכרו מכרן קיים^ב. והבנות נדחות אפי' מהמעות שקיבלו מהמקח^ל. וי"א שזה דוקא קודם שבי"ד החזיקו לבנות בנכסים^מ.

עין משפט זז.ט. אח"ע סימן צד פעיף ב

ב. נפל המדור אין^י היורשים חייבים לבנותו, ואפי' היא אינה יכולה לומר להם הניחו לי ואבנהו^ס, ולא תחזקו ולא תטחה אותו אלא או תשב כך או תצא, ובנפל איבדה זכותה ממנו אפי' בנאוהו היורשים.

עין משפט י. חו"מ סימן קצח פעיף ה

ה. תיקנו חכמים שמעות אינם קונות במטלטלין גזירה שמא יתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו יאבד באונס, כגון שתיפול דליקה וישרף החפץ או יבואו גנבים ויקחוהו ואם החפץ יהיה ברשות הלוקח יתעצל המוכר מלהצילו, ע"כ העמידוהו חכמים ברשותו^ע כדי שישתדל ויציל^פ. לפיכך אם היה החפץ בביתו של הלוקח שמושכר למוכר העמידוהו על

כ. מרב אסי בגמ' שם.

ל. דלאו הני מעות שבק אבוהון וכך היא דעת הרא"ש, אבל רב האי גאון חולק וס"ל שניזונות מהמעות והוא בטור ועיין בח"מ.

מ. טור בשם רש"י והרא"ש, ועיין בב"ח ליישב דעת הרא"ש דס"ל לגבי מועטים ונתרבו אפי' לאחר שהחזיקו הבי"ד דינם כמרוכים והביאו הח"מ.

נ. אך חייבים להשכיר לה דירה אחרת, ח"מ.

ס. ממימרא דאביי שם, ומשמע דזה רק לכתחילה אבל אם עברה ושיפצה אותו לא תצא מהבית, כ"כ הח"מ מתוס'.

ע. ובקנין סודר ובקנין סיטומתא דקנה משום שעדיין לא קיבל המעות לידו ודאי יטרח להציל כדי שלא יצטרך לרדת איתו לדין. והקשו אחרי שחז"ל אמרו שאין המעות קונות יאמר המוכר ללוקח נשרפו מעותיך בעליה ותירצו דבמעות שאין טירחא גדולה להצילם ודאי יטרח ויציל. סמ"ע ס"ק ז'. ובמעות אפי' לא נתן רק מקצת לא קנה רק לענין מי שפרע אף שלא שייך הטעם של נשרפו חטיף בעליה דלא פלוג. נתיבות ס"ק ט' בחידושים. ועיין בפעמוני זהב מה שפלפל בדברי הסמ"ע דברים נפלאים ונכונים.

פ. ואם אינו יכול להציל ולא חזר בו המוכר אפ"ה צריך להחזיר ללוקח מעותיו. סמ"ע ס"ק ח'.

דין תורה שמעות קונות שהרי מצוי הלוקח אצל ביתו^א ויכול להציל.
וכן^ב השוכר המקום^ב שאותם מטלטלין מונחים בהם באחד מדרכי
הקניה של השכירות קנה המטלטלין שבו, ואין שום אחד מהם יכול
לחזור בו. והוא שתהיה החצר משתמרת לדעת השוכר^ג או שעומד בצד
המקום.

הגה: וי"א דאם היו המטלטלין במקום שאין לחוש לדליקה נקנים במעות^ה
או התנו בפירוש שהמעות יקנו^א הרי המעות קנו.

עין משפט כ. או"ח סימן תסו סעיף א

א. לא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו משום שהם מחמיצות ע"י
הרוק^ב.

צ. ואף שאין הלוקח גר בבית, מ"מ כיון שהבית הוא שלו מצוי אצל ביתו, ויציל את ביתו
ואגב זה יהיו הפירות ניצולים. סמ"ע ס"ק ט'.

ק. כתב הש"ך בס"ק ה' והט"ז ד"וכן" זה קאי על עיקר הדין שבשניהם קונה בלא משיכה
רק שחלוקים בטעמם דבסיפא הטעם משום דהוי כחצירו וקונה לו.

ר. וה"ה השואל המקום, ודוקא כששכרו או שאלו להשתמש בו אבל אם שכרו או שאלו רק
לדריסת הרגל בלבד אינו קונה לו. ש"ך ס"ק ו'. וכתב הש"ך בס"ק ז' דדוקא השכיר או
השאל לו החצר תחילה ואח"כ הקנה לו המטלטלין, אבל שניהם כאחד לא מהני. ועיין
בנתיבות בסי' ר"ב ובביאורים ס"ק א' שם.

ש. ולדעת הי"א בסי' ר' סעיף א' בהג"ה אפי' משומר לדעת המוכר סגי. ש"ך ס"ק ח'.

ת. ושאר אונסים לא שכיחא. סמ"ע ס"ק י', והש"ך בס"ק ט' חולק וס"ל דלא פלוג רבנן, רק
דבכל ענין מעות אינן קונות.

א. והש"ך בס"ק י' חולק על דין זה וסובר שדוקא בסי' ק"צ סעיף ח' שבכסף במקום שכותבים
שטר מהני תנאה ששם הכסף מהדין קונה רק דלא סמכא דעתיה במקום שכותבים שטר, ואם
התנו וסמך דעתיה מועיל, משא"כ כאן שתיקנו חכמים דמעות אינן קונות לא פלוג ולא מהני
גם בהתנו ביניהם. ועוד שהרי מתנה על מה שאמרו חכמים וכל המתנה על מה שאמרו חכמים
תנאו בטל שמצאנו שחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, בכתובות נ"ו ע"א. ומה
שיכול להתנות בממון רק במקום ששייך ענין מחילה אבל אינו יכול להתנות לעשות קנין במה
שאינו קנין כמו שאינו יכול להתנות שפלוני יורש במקום שאינו יורש, אבל הב"ח תירץ דברי
הרמ"א שכיון שכל התקנה לטובת הלוקח יכול לומר לא נחא לי בתקנת חכמים שהיא לטובתי.

ב. ממשנה פסחים ל"ט, אבל ללעוס אותם ולבולעם מותר דאין מחמיצין מיד. מ"א ס"ק
א'. ומ"מ צריך לנקות אח"כ שניו שלא ישאר שם משהו ואח"כ יחמיץ. כה"ח אות א'.

ואפי' לועס פחות מכזית שאין בו איסור כרת ולא עובר על ב"י ובל ימצא מ"מ אסור מן
התורה כדין חצי שיעור דאסור מן התורה באכילה ובדין תשבייתו, כ"כ הפר"ח, ויש אומרים
דחצי שיעור איסור מדרבנן. כה"ח אות ב'.

עין משפט ל.

יו"ד סימן רמ סעיף כא

כא. כג. חייב אדם לכבד את אשת אביו^ג כל זמן שאביו קיים, וחייב לכבד בעל אמו כל זמן שאמו קיימת, אבל לאחר מיתה אינו חייב בכבודם, ומ"מ דבר הגון הוא לכבדם גם לאחר מיתה^ד.

עין משפט מ.

יו"ד סימן רמ סעיף כב

כב. כד. חייב אדם בכבוד אחיו הגדול בין מאביו בין מאמו^ה.
הגה: אפי' שהקטן הוא ת"ח וגדול בתורה יותר מן הגדול, ודלא כיש חולקין בזה.

דף קג:

עין משפט א.ב.

יו"ד סימן שצד סעיף ב

ב. במה דברים אמורים בשאר העם אבל בת"ח הכל לפי חכמתם^ו מ"מ אין בוכין עליהם יותר מל' יום ואין מספידין עליהם יותר מ"ב חודש.

ע"ג המכה שיעור מיל, וכל האיסור בחולה שאין בו סכנה אבל בחולה שיש בו סכנה אפי' ע"י ישראל בעצמו ומחמצו ג"כ מותר והוא שתהיה הרפואה ידועה או ע"פ מומחה וא"א לעשות בדרך היתר. כה"ח אות ז'.
ובחמץ שעבר עליו הפסח מותר להתרפאות אפי' בחולה שאין בו סכנה.
ג. מכתובות פ"ג ע"א. ונלמד מכבד "את" אביך לרבות אשת אביך, "ואת" אמן לרבות בעל אמן, ומ"וי"ו" יתירה לרבות אחיך הגדול. ט"ז ס"ק י"ח. ועיין בברכי יוסף דחייב בכבוד אשת אביו אף דאמו מקפדת ע"ז.
ד. מזה שציוה רבינו הקדוש לבניו שם.
ה. עיין פ"ת ס"ק י"ח דפלוגתא היא בין הרמב"ם והרמב"ן אם חייב בכבוד אחיו הגדול אחר מיתת אביו ואמו, אם הכל משום כבוד אביו ואמו, ועיין עוד שם בפ"ת ס"ק י"ט דאחותו הגדולה אינו חייב בכבודה רק מדרך ארץ.
ובבית לחם יהודה כתב דוקא אחיו הגדול שנכנס במקום אב ולא לבן הגדול מחבירו, והוא מכוונות האר"י ז"ל וכ"ש לא לאחותו דאינו חייב בכבודה.
וכתב הברכי יוסף דה"ה שאדם חייב לכבד אחי אביו ואחי אמו מרבינו יונה בספר היראה וספר החרדים.
ו. טור בשם הרשב"א.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ג.ד.ה.

יו"ד סימן רמז סעיף יח

יח. יט. היו ביחד חכם צעיר שמופלג בחכמה, וזקן שמופלג בזקנה והוא חכם קצת במקום שזה ישיבה של תורה או ישיבת בית הדין הולכים אחר החכמה ומושיבים החכם הצעיר בראש^י ולדבר תחילה, אבל במסיבה של משתה או של נישואים^ח הולכים אחר הזקנה להושיבו בראש.

יח. כ. אם החכם מופלג והזקן אינו מופלג בזקנה^ט בכל מקום בין בישיבה בין במשתה הולכים אחר החכמה, ואם הזקן מופלג בזקנה והחכם אינו מופלג בחכמה בכל מקום הולכים אחר הזקנה הואיל והוא חכם קצת. ואם אין שום אחד מהם מופלג^י לא זה בחכמה ולא זה בזקנה הזקן קודם בכל מקום.

יו"ד סימן רמה סעיף כב

כב. כב. אחד מבני החצר או המבוי שרצה להיות מלמד תינוקות בביתו אין שכניו יכולים למחות^כ בידו.

כב. כג. מלמד תינוקות שבא חבירו ופתח בית ללמד תינוקות בצידו של הראשון, אין יכולים למחות בידו^ל שנאמר "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

ז. מימרא דרבי אמי וכדמפרש רב אשי בב"ב דף ק"כ ע"א.

ח. כתב הב"ח דהכי פירושו דאם ב' אחיות או אחים יעשו נישואין ביחד אפי' שאחד גדול מחבירו בחכמה לא יקדימו להשיא אותו ראשון אלא יקדימו הגדול בשנים. ש"ך ס"ק י"ג.

אך יראה בפשטות הדברים שאם רוצים לכבד בסעודת משתה או בברכות הנישואין יש לכבד הזקן שמופלג בזקנה ולא הצעיר אף שקנה חכמה יותר.

ט. דכל מה שמכבדים הזקן המופלג במשתה ובנישואין החכם אינו בוש בכך מאחר שידע שהוא זקן ממנו ע"כ חולקין לו כבוד אבל באינו זקן מופלג, החכם בוש וע"כ החכם קודם. באר הגולה אות ל"ב.

י. צ"ל דהזקן ג"כ חכם קצת, והבחור חכם ממנו דאל"כ פשיטא. ש"ך ס"ק י"ד.

כ. ממשנה בב"ב דף כ' ע"ב וכדמפרש בגמ' בריש דף כ"א. ועיין בחו"מ סי' קנ"ו סעיף ג'.

ל. שם מימרא דרב יוסף.

הגה: רב היושב בעיר ומלמד לרבים יכול חכם אחר ^מ לבא לדור וללמד ג"כ שם אפי' שמקפח פרנסת ^ל הראשון, אם השני ג"כ גדול וראוי לכך.

הגה: חכם אכסנאי שבא לעיר אין לו לקפח שכר הרב הדר שם ^ס ולעשות חופות וקידושין וליטול השכר הבא מהם, הואיל וזה שכר הרב הדר שם.

אבל מותר לו לעשות חופה ולתת השכר לרב הדר שם, וכן מותר לו לדון בין שני אנשים שבעיר שבאו לפניו דשמא הרב שבעיר אינו ממוצע להם.

אבל אין לרב אכסנאי להורות איסור והיתר או לבקש לנהוג שררה במקום הרב הקבוע.

הגה: מי שהחזיק עצמו לרב בעיר אפי' החזיק עצמו באיזה שררה אין להורידו מגדולתו ^ע, אע"פ שבא לשם גדול יותר ממנו.

הגה: בנו ובן בנו לעולם קודמים למלאות מקומו לפני אחרים ^פ, כל זמן שממלאים מקום אבותיהם ביראה והם חכמים קצת.

הגה: במקום שיש מנהג לקבל רב על זמן קצוב, או לבחור במי שירצו הרשות בידם, אבל בקיבלו הקהל עליהם או עשו ברצונם השררה לרב, אין לשום גדול בעולם להשתרר עליו ולהורידו.

אר"ח סימן שג סעיף ה

עין משפט ו.

ה. כלילא, והוא תכשיט שמניחתו על פדחתה מאוזן לאוזן וקושרתו ברצועות התלויות, מותרת לצאת בו בין שהיא עשויה מחתיכות של זהב

- מ. אפי' החכם הראשון זקן ממנו כך משמע מפסקי מהרא"י. ש"ך ס"ק י"ד.
- נ. כמו בשכר חופות וקידושין שיש טורח למצוא לזה היתר, ומ"מ שכר שהוא בהיתר ברור, אין לאחר לקפח אותו שכר. ש"ך ס"ק ט"ו. ועיין בפ"ת ס"ק י"ב.
- ס. דדוקא כשהחכם האחר בא לדור שם בקביעות, אבל בבא דרך עראי אין לו לקפח. ש"ך ס"ק ט"ז.
- ע. מריב"ש סי' רע"א.
- פ. רמב"ם בפ"א מהלכות מלכים. ועיין באו"ח סימן נ"ג ס' כ"ח ברמ"א ונו"כ בענין זה.

חרוזות בחוט בין שאותן חתיכות קבועות במטלית.

עין משפט ז.

יו"ד סימן רמו סעיף יא

יא. טו. לא יתבייש התלמיד מחבירו שהבין בפעם הראשונה או שניה והוא לא הבין אחרי כמה פעמים, שאם יתבייש מדבר זה נמצא נכנס ויוצא מבית המדרש והוא לא למד כלום, וע"ז אמרו^ז ולא הביישן למד, ולא הקפדן מלמד.

יא. טז. כמה דברים אמורים שלא הבינו הדבר מפני עמקו או משום שדעתן קצרה^ק, אבל אם ניכר שהם מתרשלים בדברי תורה וע"כ לא הבינו חייב הרב לכעוס עליהם ולהכלימם בדברים כדי לחדדן, ועל זה אמרו זרוק מרה בתלמידים.

לפיכך אין לרב לנהוג קלות ראש בפני התלמידים ולא לשחוק בפניהם ולא לאכול ולשתות עמם, כדי שתהיה אימתו מוטלת עליהם וילמדו ממנו במהרה.

צ. בפ"ב מאבות משנה ה'.

ק. מכתובות ק"ג ע"ב.